

Stan szkolnictwa wyższego. Polska na tle innych krajów

Wojciech Jarecki

23.1. Wprowadzenie

Już w latach 60. XX w. podjęte zostały istotne badania dotyczące efektywności inwestycji w kształcenie. Efektywność ta dotyczyła głównie skali makroekonomicznej i odnosiła się w szczególności do badania wpływu liczby lat kształcenia na wzrost gospodarczy (m.in. E.F. Denison, T.W. Schultz, F. Herbison, Ch. Meyers). Na przełomie XX i XXI wieku wraz z przyspieszeniem zmian gospodarczych, w technice, technologii, wzroście konkurencyjności itd. (Reich, 1996, s. 147, 159), coraz większego znaczenia nabiera wzrost poziomu kwalifikacji (Drucker 1999, s. 38, 42). Jednym z elementów tych kwalifikacji (Polańska, 2002, s. 18-23) jest wykształcenie. Wymaga ono określonych inwestycji osób indywidualnych, ale też państwa, którego zadaniem jest wspieranie rozwoju gospodarczego. Jako efekt kształcenia, w skali makroekonomicznej, uzyskuje się korzyści w postaci większego zasobu wiedzy w społeczeństwie, większej innowacyjności i kreatywności, szybszego wdrażania nowych technologii, szybkiego reagowania na zmiany otoczenia itd.

Pod koniec lat dziewięćdziesiątych XX wieku wiele krajów Unii Europejskiej miało trudną sytuację na rynku pracy. Było to jedną z przyczyn uznania bardzo ważnej roli polityki makroekonomicznej na unijnym rynku pracy. Efektem tego było przyjęcie Agendy Lizbońskiej w 2000 roku (*Strategia...*, 2006, s. 9-11). Wyznaczono wówczas nowy, strategiczny cel na najbliższe dziesięciolecie, taki mianowicie, żeby gospodarka unijna była najbardziej konkurencyjną i dynamiczną na świecie i zapewniała większą liczbę miejsc pracy. Działania umożliwiające powyższe założenia oparto na dwóch filarach (ibidem, s. 11):

1. reformie instrumentów kreujących podaż na rynku pracy, polegającej na poprawie konkurencyjności europejskiej siły roboczej oraz modernizacji systemu zabezpieczeń społecznych;
2. reformie instrumentów kreujących popyt na rynku pracy, przewidującej likwidację barier administracyjnych, ułatwienie powstania małych i średnich firm, stworzenie środowiska administracyjnego i prawnego sprzyjającego zakładaniu przedsiębiorstw i prowadzeniu działalności gospodarczej.

W ramach realizacji wymienionych wyżej celów, za jedno z działań priorytetowych uznano inwestowanie w zasoby ludzkie. Miało ono polegać m.in. na zwiększaniu nakładów w dziedzinie inwestycji w zasoby ludzkie, skutkujące wzrostem poziomu wykształcenia i wzrostem liczby absolwentów szkół wyższych.

W artykule zostanie przedstawiona ocena realizacji strategii lizbońskiej w Polsce, na tle innych krajów, szczególnie Unii Europejskiej, w kwestii inwestycji w szkolnictwo wyższe jako jednego z czynników rozwoju zasobów ludzkich. Przedstawione dane obejmują lata 2000-04, gdyż z tego okresu można uzyskać w Eurostacie i OECD najnowsze dane porównawcze między analizowanymi krajami. Uzupełnione one zostały przez bieżące dane dla Polski uzyskane z Rocznika Statystycznego Rzeczypospolitej Polskiej i Małego Rocznika Statystycznego.

23.2. Liczba studentów

Jednym z mierników zmian zachodzących w gospodarce i społeczeństwie są zmiany w liczbie osób studiujących. W myśl przyjętej w Lizbonie strategii (ibidem, s. 13), dla szybszego wzrostu konkurencyjności unijnej gospodarki, w Europie powinna wzrosnąć liczba osób z wyższym wykształceniem. Dotyczy to szczególnie krajów wolniej się rozwijających. Poniżej zostały przedstawione (tab. 1) zmiany w liczbie osób studiujących oraz odsetek osób mających wyższe wykształcenie w Europie, Japonii i Stanach Zjednoczonych.

W danych zawartych w tab. 1 widać, że w całej Unii Europejskiej (ogółem) następuje wzrost liczby osób studiujących. W latach 2000-2004 wyniósł on prawie 14%, przy czym w dawnej UE (15 krajów) wyniósł niecałe 9%, a wśród nowych członków (UE-10) – ponad 30%.

Do krajów o największym przyroście liczby studentów w latach 2000-2004 w UE należą: Cypr (110%), Islandia (50%), Grecja (ponad 41%), Łotwa (prawie 41%). Polska, z prawie 30% wzrostem liczby studentów, osiąga wynik zdecydowanie powyżej średniej unijnej, ale porównywalny do wzrostu średniego nowych członków UE. Poza UE wysoki wzrost liczby studentów można odnotować w Turcji – ponad 94%. Najmniejszy przyrost liczby studentów nastąpił w Austrii (spadek o ok. 8%), Hiszpanii (przyrost o niecały 1%), Portugalii (ok. 6%), Francji (ponad 7%) i Belgii (ok. 8%). Zatem Polska znajduje się wśród krajów o najwyższym przyroście liczby studentów.

Tab. 1. Liczba studiujących ogółem (ISCED 1997, poziom 5-6^{*}) wg krajów

	2000	2001	2002	2003	2004	Wzrost w l. 2000-04 (%)	Odsetek osób z wyższym wyksz. **
UE-25	15207	15737	16329	16887	17319	13,9	-
UE-15	12764	13020	13400	13590	13860	8,6	-
UE-10	2644	2917	3138	3298	3459	30,8	-
Belgia	356	359	367	375	386	8,4	28
Republika Czeska	254	260	284	287	319	25,6	12
Dania	189	191	195	202	217	14,8	28
Niemcy	2055	2084	2160	2242	2331	13,4	23
Estonia	54	58	61	64	66	22,2	-
Grecja	422	478	529	562	597	41,4	19
Hiszpania	1829	1834	1833	1841	1840	0,6	24
Francja	2015	2032	2029	2119	2160	7,2	24
Irlandia	161	167	176	182	188	16,8	26
Włochy	1770	1812	1854	1913	1987	12,2	10
Cypr	10	12	14	18	21	110,0	-
Łotwa	91	103	111	119	128	40,7	-
Litwa	122	136	149	168	183	50,0	-
Luxemburg	2	3	3	3	-	-	19
Węgry	307	331	354	391	422	37,4	14
Malta	6	7	7	9	8	33,3	-
Holandia	488	504	517	527	543	11,2	25
Austria	261	265	224	230	239	-8,4	14
Polska	1580	1775	1906	1983	2044	29,4	12
Portugalia	374	388	397	401	395	5,6	9
Słowenia	84	91	99	102	104	23,8	-
Słowacja	136	144	152	158	165	21,3	11
Finlandia	270	280	284	292	300	11,1	33
Szwecja	347	358	383	415	430	23,9	33
Wielka Brytania	2024	2067	2241	2288	2247	11,0	27
Islandia	10	10	12	13	15	50,0	26
Norwegia	191	190	197	212	214	12,0	31
Szwajcaria	:	:	170	186	196	-	25
Bułgaria	261	247	228	231	229	-12,3	-
Rumunia	453	533	582	644	686	51,4	-
Turcja	1015	1607	1678	1919	1973	94,4	9
Albania	40	41	:	44	-	-	-
Stany Zjednoczone	:	:	15928	16612	16901	-	38
Japonia	:	3972	3967	3984	4032	-	36

Uwaga: * – Klasyfikacja ISCED 97, poziom 5-6, oznacza osoby studiujące na wszystkich poziomach (studia magisterskie, licencjackie, doktoranckie itd.). ** – osoby w przedziale 25-64 lat w 2002 r. Niemcy, Rumunia, Islandia – bez poziomu wg ISCED 6. Luksemburg, Cypr – większość studentów studiuje za granicą.

Źródła: Eurostat (2006), OECD (www.oecd.org/edu/eag2004), obliczenia własne.

Biorąc pod uwagę odsetek osób z wyższym wykształceniem, którzy mają 25-64 lata, najwięcej w 2002 r. było ich w Szwecji (33%), Finlandii (33%), Norwegii (31%), Danii (28%) i Belgii (28%), czyli głównie w krajach skandynawskich. Do krajów o najniższym odsetku osób z wyższym wykształceniem należą: Portugalia (9%), Włochy (10%), Słowacja (11%), Czechy (12%) i Polska (12%). Dominują zatem kraje południowej i środkowo-wschodniej Europy.

Oceniając sytuację Polski, w aspekcie liczby osób studiujących, w kontekście strategii lizbońskiej, można by stwierdzić, że strategia ta jest realizowana, gdyż następuje duży wzrost liczby osób studiujących. Jednakże, żeby móc odpowiedzieć pozytywnie na tę tezę (tj., że jest to skutek realizacji strategii lizbońskiej), należało by ocenić również, jak kształtują się wydatki na szkolnictwo wyższe i czy ten wzrost liczby osób studiujących i absolwentów wpływa na wzrost konkurencyjności gospodarki. Kwestią do rozstrzygnięcia będzie również to, jakie są motywy podejmowania studiów wyższych, oraz – czy na wzrost liczby osób chętnych do studiowania wpływają inwestycje państwa w tym zakresie. Ten drugi aspekt zostanie przeanalizowany w kolejnym punkcie.

23.3. Wydatki budżetowe na szkolnictwo wyższe

Inwestycje budżetowe w kształcenie, w systemie szkolnictwa wyższego, zostaną przedstawione w kolejnych tabelach (tab. 2, 3, 4, 5), jako wydatki na kształcenie na poziomie 5 i 6 wg klasyfikacji ISCED 97, w następujący sposób:

- » w procentach PKB i procentach wydatków budżetowych,
- » na jednego studenta wg parytetu siły nabywczej,
- » w przeliczeniu na jednego studenta w PKB *per capita*,

Wydatki publiczne na szkolnictwo wyższe w UE od 2000 r. mają tendencję wzrostową, w stosunku do PKB i w 2003 r. wyniosły 1,2% PKB (tab. 2). Taka sama wielkość wydatków była również wśród dawnych członków UE (15 krajów). Wśród nowych członków UE, do 2002 r. następował wzrost wydatków na szkolnictwo wyższe w stosunku do PKB, ale w 2003 r. nastąpił spadek do 1,0% PKB.

Spośród analizowanych krajów, najwięcej na szkolnictwo wyższe w stosunku do PKB wydaje się w Skandynawii: w Danii (w latach 2000-03 około 2,5% PKB, w 1995 zaledwie 1,6%), Finlandii (w 2003 r. 2,1%), Szwecji (2,2%) i w Norwegii (w 2003 r. – 2,3%, z wyraźną tendencją wzrostową od 1995 r.). Najmniej natomiast wydaje się w Japonii (ok. 0,6% PKB), w Rumunii (ok. 0,7%), na Łotwie (ok. 0,7%), we Włoszech, na Malcie i w Bułgarii (po ok. 0,8% PKB).

Tab. 2. Wydatki publiczne na szkolnictwo wyższe (ISCED 5-6) w % PKB

	1995	2000	2001	2002	2003
UE-25	-	1,0	1,1	1,1	1,2
UE-15	-	1,1	1,1	1,1	1,2
UE-10	-	0,8	1,0	1,1	1,0
Belgia		1,3	1,4	1,3	1,3
Czechy	1,0	0,8	0,8	0,9	0,9
Dania	1,6	2,5	2,7	2,7	2,5
Niemcy	1,1	1,1	1,1	1,2	1,2
Estonia		1,1	1,1	1,1	1,1
Grecja	0,8	0,9	1,2	1,3	1,5
Hiszpania	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Francja	1,1	1,0	1,0	1,0	1,2
Irlandia	1,3	1,3	1,2	1,2	1,1
Włochy	0,8	0,8	0,8	0,9	0,8
Cypr	-	1,0	1,2	1,4	1,6
Łotwa	-	0,9	0,9	0,9	0,7
Litwa		1,0	1,3	1,4	1,0
Węgry	1,0	1,0	1,1	1,2	1,2
Malta	-	0,8	0,9	0,9	0,8
Holandia	1,4	1,3	1,3	1,2	1,3
Austria	1,2	1,3	1,4	1,3	1,3
Polska	0,9	0,8	0,9	1,0	1,0
Portugalia	0,9	1,0	1,1	1,0	1,0
Słowacja	0,8	0,7	0,8	0,9	0,9
Finlandia	1,9	2,0	2,1	2,1	2,1
Szwecja	1,6	2,0	2,1	2,2	2,2
Wielka Brytania	1,2	0,8	0,8	1,1	1,1
Islandia	-	1,1	1,1	1,3	1,4
Norwegia	1,7	1,7	1,9	2,1	2,3
Szwajcaria	-	-	1,3	1,4	1,6
Bułgaria	-	0,9	0,8	0,8	0,8
Rumunia	-	0,4	0,8	0,7	0,7
Turcja	1,2	1,1	1,2	1,2	1,2
Stany Zjednoczone	-	1,2	1,5	1,4	1,5
Japonia	-	0,6	0,6	0,5	0,6

Źródło: Eurostat (2006), OECD (www.oecd.org/edu/eag/2004), *Rocznik...* (2002).

Dane dotyczące samej Polski zostały przedstawione w tabeli 3. Wydatki budżetu państwa na szkolnictwo wyższe w % PKB (tab. 3) miały w Polsce w latach 2000-04 tendencję wzrostową. W okresie tym wydatki wzrosły z 0,8% PKB w 2000 r. do 1,0% PKB w 2004 r., natomiast w procencie wydatków budżetowych, w analogicznym okresie nastąpił wzrost z 3,5% do 4,5%.

Tab. 3. Wydatki budżetu państwa na szkolnictwo wyższe w Polsce (w % PKB i udział w wydatkach budżetowych)

2000		2001		2002		2003		2004	
% PKB	% wydat	% PKB	% wydat	% PKB	% wydat	% PKB	% wydat	% PKB	% wydat
0,8	3,5	0,9	3,7	1,0	3,7	1,0	3,7	1,0	4,5

Źródło: Rocznik... (2003, s. 537-8; 2002, s. 520-1; 2004; 2005).

Tab. 4. Wydatki publiczne na jednego studenta w euro wg parytetu siły nabywczej (w euro)

	2000	2001	2002	2003
UE-25	7570	7702	7919	8069
UE-15	8293	8267	8529	8872
UE-10	3117	3849	4312	3912
Belgia	9406	10254	10379	10091
Czechy	4546	5031	5377	5782
Dania	11262	12953	13110	11960
Niemcy	9226	9292	9495	9895
Grecja	-	3782	4085	5197
Hiszpania	5967	6593	6926	7632
Francja	7575	7819	8009	9135
Irlandia	9539	8701	8471	7972
Włochy	-	7295	7228	7241
Cypr	8570	8322	8488	7073
Łotwa	2636	2779	2915	2810
Litwa	2284	3022	3198	3382
Malta	6014	5881	7047	5773
Holandia	10916	11479	11311	11474
Austria	8305	9770	10747	10838
Polska	2686	3438	4171	3568
Portugalia	4337	4599	4329	4450
Słowacja	4185	4669	4104	3992
Finlandia	9550	8248	10161	10282
Szwecja	13670	13440	13571	13717
Wielka Brytania	8555	9300	10135	9775
Islandia	7066	6904	7371	7618
Norwegia	11059	11928	11863	11754
Bułgaria	2795	2988	3345	3523
Stany Zjednoczone	20022	19444	17814	20649
Japonia	9638	9790	10085	11872

Źródło: Eurostat (2006), OECD (www.oecd.org/edu/eag/2004), Rocznik... (2002), s. 520-1.

Można zatem stwierdzić, że w Polsce, w porównaniu do innych krajów, jest stosunkowo niski, ale wzrastający poziom wydatków na szkolnictwo wyższe w procentach PKB. Jednakże dla lepszej oceny poziomu tych wydatków niezbędne jest uwzględnienie zmian w liczbie studentów. Miarą służącą tej ocenie może być wielkość wydatków publicznych przypadająca na jednego studenta (tab. 4) oraz wielkość wydatków publicznych na kształcenie na jednego studenta w PKB *per capita* (tab. 5).

Tab. 5. Wydatki publiczne na kształcenie na jednego studenta (ISCED 97, poziom 5-6) w stosunku do PKB *per capita*

	2000	2001	2002	2003
UE-25	38,1	36,7	36,7	36,7
UE-15	37,9	36,4	36,5	37,4
UE-10	32,2	36,9	39,4	36,6
Belgia	40,7	42,0	41,0	39,3
Czechy	35,5	37,2	37,6	39,2
Dania	45,0	49,8	50,2	45,5
Niemcy	41,7	40,5	40,6	42,0
Grecja	-	24,8	24,6	29,5
Hiszpania	32,9	34,0	33,8	36,1
Francja	31,9	33,1	33,8	37,8
Irlandia	38,2	32,4	29,6	27,4
Włochy	-	31,3	30,5	30,9
Cypr	51,8	48,2	48,1	40,7
Łotwa	37,1	35,9	35,0	31,6
Litwa	30,0	36,1	35,5	34,4
Malta	38,8	38,1	44,1	36,5
Holandia	45,4	43,3	41,9	36,5
Austria	32,9	38,4	41,6	41,3
Polska	29,7	35,8	41,8	34,9
Portugalia	28,4	27,6	25,3	28,1
Słowacja	44,2	46,7	37,8	35,7
Finlandia	42,3	35,1	42,1	42,5
Szwecja	57,8	56,0	55,5	54,5
Wielka Brytania	38,0	40,0	41,4	38,2
Islandia	28,4	26,7	29,3	29,6
Norwegia	34,7	36,9	37,6	37,0
Bułgaria	52,4	51,2	54,9	54,5
Stany Zjednoczone	64,7	62,4	56,7	64,4
Japonia	41,8	43,9	44,6	51,8

Źródło: jak do tab. 4.

W 2003 r. wydatki na studenta w UE, wg parytetu siły nabywczej, wyniosły 8069 euro, przy czym wśród nowych członków UE przekroczyły 3900 euro, a wśród dawnych – 8872 euro (tab. 4). O ile w krajach dawnej UE można zaobserwować wzrost wydatków w latach 2000-03, to wśród krajów nowej UE wzrost nastąpił do 2002 r., a w 2003 r. nastąpił spadek wydatków.

W 2003 r. spośród krajów europejskich najczęściej przeznaczono na kształcenie w przeliczeniu na studenta w Szwecji (ok. 13 700 euro), Danii (prawie 12 000 euro), Norwegii (ok. 11 700 euro), czyli w krajach skandynawskich. Warto jednakże dla porównania zauważyć, że w Stanach Zjednoczonych przeznaczono ponad 20 000 euro, a w Japonii prawie 12 000 euro, z silną tendencją wzrostową.

Najmniej, wg parytetu siły nabywczej, w 2003 r. przeznaczono na kształcenie wyższe na Łotwie (ponad 2800 euro), na Litwie (niecałe 3400 euro, ale z silną tendencją wzrostową od 2000 r.), w Bułgarii (ok. 3500 euro) i w Polsce (ponad 3500 euro, z silnym spadkiem w 2003 r.). Zatem Polska należy do krajów o najniższych wydatkach na kształcenie wyższe, biorąc pod uwagę parytet siły nabywczej.

Do krajów o największych wydatkach na kształcenie wyższe w latach 2000-03, w stosunku do PKB *per capita*, należą: Szwecja (około 55), Bułgaria (około 55) i Dania (około 45). Warto zauważyć, że w Stanach Zjednoczonych wielkość ta wynosi ponad 60. Najmniej przeznaczają się w Irlandii (ponad 27), Portugalii (ponad 28) i w Islandii (prawie 30). W Polsce wielkość ta wynosi około 35, jednakże dane dla Polski są zawyżone, gdyż dotyczą jedynie szkolnictwa wyższego, państwowego.

Odnosząc powyższe informacje do Polski, można zauważyć, że mimo wzrostu wydatków publicznych na szkolnictwo wyższe, w przeliczeniu na pojedynczego studenta, są one niskie. Wynika to z dużej dynamiki wzrostu liczby studentów, a małej – wydatków budżetowych na szkolnictwo wyższe.

Pewnym miernikiem dotyczącym inwestycji w kształcenie wyższe może też być wielkość pomocy finansowej dla studentów. Nie podejmując kwestii wielkości udziału inwestycji w kształcenie wyższe osób indywidualnych i państwa oraz możliwości finansowych dostępu do edukacji, zostały przedstawione (tab. 6) statystyki dotyczące pomocy finansowej dla studentów w odsetku wydatków na szkolnictwo wyższe.

Biorąc pod uwagę pomoc dla studentów w procencie całkowitych wydatków na studia wyższe, można dostrzec (tab. 6), że w całej UE wynoszą one 16% i od 2000 r. mają tendencję wzrostową. Najwięcej pomaga się (w 2003 r.) studentom na Cyprze (56% wydatków na szkolnictwo wyższe), w Norwegii (prawie 37%), w Danii (ponad 32%) i w Szwecji (ponad 28%).

Tab. 6. Pomoc finansowa dla studiujących w % całkowitych wydatków na szkolnictwo wyższe (ISCED 5-6)

	2000	2001	2002	2003
UE-25	14,8	13,3	16,0	16,0
UE-15	15,3	13,8	16,7	16,8
UE-10	6,8	6,9	8,9	7,0
Belgia	16,3	17,3	15,1	15,8
Czechy	8,6	7,9	7,0	6,2
Dania	38,9	34,7	31,3	32,2
Niemcy	14,0	15,5	16,6	17,2
Łotwa	5,9	2,8	7,8	5,0
Grecja	5,8	6,4	5,5	4,9
Hiszpania	8,5	8,3	7,9	7,9
Francja	8,1	8,4	8,7	8,2
Irlandia	12,4	11,9	12,3	13,8
Włochy	18,3	12,4	15,8	17,0
Cypr	51,3	51,5	52,5	56,0
Łotwa	17,1	26,0	20,7	19,7
Litwa	17,6	11,9	11,7	17,1
Węgry	11,1	19,5	22,4	14,7
Malta	35,7	25,2	25,2	30,2
Holandia	27,0	23,6	22,3	25,9
Austria	13,6	12,	15,4	16,6
Polska	0,5	0,4	0,4	0,4
Portugalia	6,7	6,2	4,9	2,2
Słowacja	3,8	10,5	17,5	8,5
Finlandia	16,9	18,2	17,8	17,4
Szwecja	29,5	30,1	29,3	28,4
Wielka Brytania	12,9	5,3	23,9	24,7
Islandia	21,9	23,7	21,0	21,4
Norwegia	28,6	30,8	32,9	36,7
Szwajcaria	-	0,8	0,7	1,3
Bułgaria	10,1	11,7	11,5	10,6
Rumunia	-	9,7	8,3	7,7
Turcja	7,9	14,0	12,6	13,2

Źródło: Eurostat (2006).

Najmniejszy odsetek środków publicznych przeznaczonych na szkolnictwo wyższe otrzymują studenci w Polsce (ok. 0,4%), w Szwajcarii (1,3%), w Portugalii (ponad 2%), w Grecji (prawie 5%) i na Łotwie (5%). W Polsce zatem przeznaczana się zdecydowanie mniej środków budżetowych bezpośrednio dla studentów niż w innych krajach europejskich. Pewnym uzupełnieniem tych danych mogą być statystyki zawarte w tab. 7.

Tab. 7. Wydatki budżetu państwa na szkolnictwo wyższe i w przeliczeniu na studenta

	2000	2001	2002	2003	2004
Wydatki na szkolnictwo wyższe (mln zł)	5326,7	6370,7	6850,5	7071,0	8867,0
Wydatki w przeliczeniu na 1 studenta (zł)	3371,3	3859,4	3594,1	3575,0	4338,1

Źródło: *Rocznik...* (2003, s. 537-8); *Mały Rocznik Statystyczny* (2004).

Analizując dane dla Polski (tab. 7) dotyczące wydatków budżetu państwa ogółem na szkolnictwo wyższe, można dostrzec, że wzrastają one w latach 2000-04 i że wzrost nominalny w tym okresie wyniósł ponad 66%. W przeliczeniu na jednego studenta wydatki w kolejnych z analizowanych lat raz wzrastają, a w innym roku spadają. W 2004 r. nastąpił istotny wzrost tych wydatków.

23.4. Wnioski

Na podstawie przedstawionych danych, można wysunąć następujące wnioski w postaci stwierdzeń i wskazań problemów do rozwiązania:

- » Polska należy do tych krajów unijnych, w których jest stosunkowo niewysoki odsetek osób z wykształceniem wyższym. W Polsce jednak dynamicznie wzrasta liczba osób studiujących i absolwentów szkół wyższych. Nie ma jednakże podstaw do wyciągnięcia wniosku, że jest to skutek wprowadzania strategii lizbońskiej. Przyczyn należy upatrywać raczej w wysokim bezrobociu i w traktowaniu kształcenia, jako inwestycji podstawowej dla funkcjonowania na rynku pracy.
- » W Polsce wzrasta, ale w niewielkim stopniu, wysokość wydatków publicznych na kształcenie w szkolnictwie wyższym wg parytetu siły nabywczej, w procentach PKB i w procentach wydatków budżetowych.
- » Polska należy do krajów o najmniejszych wydatkach budżetowych na szkolnictwo wyższe, biorąc pod uwagę: wydatki na jednego mieszkańca, wydatki wg parytetu siły nabywczej, wydatki na jednego studenta.
- » Polska jest krajem o najniższym odsetku wydatków bezpośrednich dla studentów w odniesieniu do wydatków na szkolnictwo wyższe.
- » Ponieważ można sądzić, że liczba studentów wzrasta na skutek indywidualnych decyzji, czyli że poszczególne osoby inwestują w swoje kształcenie, należało by zwiększyć wzrost inwestycji w infrastrukturę kształcenia (wypożyczenie bibliotek, czytelni, powszechny dostęp do komputerów i oprogramowania), co mogłoby wpłynąć na wzrost efektywności kształcenia (wzrost efektów kształcenia, przy względnie stałych kosztach jednostkowych).

- » Zamiast określać w strategii lizbońskiej wzrost liczby osób z wyższym wykształceniem, bardziej wydaje się wskazana analiza efektywności studiowania na poszczególnych uczelniach, kierunkach i specjalnościach i wywieranie wpływu ze szczebla makroekonomicznego na indywidualne decyzje w zakresie priorytetowych dla gospodarki kierunków kształcenia poszczególnych osób np.: poprzez stypendia, pożyczki itp., kursy językowe i komputerowe.

Podsumowując można stwierdzić, że inwestycje państwa w szkolnictwie wyższym w Polsce są na znacznie niższym poziomie, niż w większości krajów UE. Nie sprzyja to zapewnieniu odpowiedniej infrastruktury naukowo-dydaktycznej, może powodować nierówny dostęp do kształcenia wyższego oraz negatywnie wpływać na jakość kształcenia. Tym samym mogą nie zostać spełnione oczekiwania określone przez strategię lizbońską.

Bibliografia:

1. Denison E. F. (1962), *The sources of Economic Growth in the United States and the Alternatives Before Us*, Committee for Economic Development, Nowy Jork.
2. Drucker P. F. (1999), *Spółczesność pokapitalistyczna*, PWN, Warszawa.
3. Eurostat (2006),
http://europa.eu.int/comm/eurostat/newcronos/reference/display.do?screen=welcomeref&open=/popul/edtr/educ/finance&language=de&product=EU_population_social_conditions&root=EU_population_social_conditions&scrollto=304
4. Harbison F., Myers C. (1964), *Education, Manpower and Economic Growth*, McGraw-Hill, New York etc.
5. *Mały Rocznik Statystyczny* (2004), GUS, Warszawa.
6. OECD, www.oecd.org/pl/edu.eag2004.
7. Polańska A. (2002), *Sztuka dobrego studiowania*, Wydawnictwo MWSE, Tarnów.
8. Reich R. B. 1996, *Praca narodów*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń.
9. *Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej* (2001), GUS, Warszawa.
10. *Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej* (2002), GUS, Warszawa.
11. *Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej* (2003), GUS, Warszawa.
12. *Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej* (2004), GUS, Warszawa.
13. Schultz T. W. (1971), *Investment in Human Capital. The Role of Education and Research*, The Free Press, New York – London.
14. Strategia Lizbońska – droga do sukcesu zjednoczonej Europy (2006), www.l.ukie.gov.pl/sl/strategializbonska.pdf

